

Către: Alexei Taran

Director general al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică

Nr. 90 din 15.08.2025

Ref.: Comentarii și propuneri la proiectul de modificare a Metodologiei de calculare, de aprobare și de aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de distribuție a gazelor natural aprobată prin Hotărârea Consiliului de administrație al ANRE nr. 443/2020

Stimate Domnule Taran,

Asociația Patronală Camera de Comerț Americană din Republica Moldova (AmCham Moldova) vă salută și exprimă înalte sale considerațiuni.

Anterior, la 7 aprilie 2025, AmCham a înaintat în adresa Agenției o adresare privind necesitatea revizuirii Metodologiei. Am luat act cu interes de răspunsul Dvs. și de demararea procesului de consultare publică, precum și de intenția Agenției de a interveni cu modificări ulterioare. Considerăm că etapa actuală de consultare reprezintă cadrul oportun și necesar pentru a aduce contribuții substanțiale și constructive.

În consecință, remitem observațiile și propunerile noastre detaliate, având ca scop asigurarea unui cadru tarifar transparent, echitabil și care reflectă costurile reale ale serviciului de distribuție, în beneficiul tuturor părților interesate.

În conformitate cu Legea nr. 117/2009, Republica Moldova a aderat la Tratatul de instituire a Comunității Energetice, asumându-și astfel un set de obligații de implementare și aplicare a normelor obligatorii în vigoare în sectorul energetic, inclusiv a prevederilor Directivei UE 2009/73/CE privind normele comune pentru piața internă în domeniul gazelor naturale.

În acest context, în conformitate cu dispozițiile art. 41 alin. (1) lit. (f) din Directiva 2009/73/CE, autoritatea națională de reglementare trebuie să asigure, în virtutea competențelor sale, o abordare a reglementării sectorului gazelor naturale care să evite subvențiile încrucișate în activitățile de transport, distribuție, înmagazinare și furnizare de gaze naturale. În plus, în conformitate cu punctul 32 din preambulul Directivei 2009/73/CE, autoritățile naționale de reglementare sunt invitate să aprobe tarifele și să stabilească metode de calcul al acestora, pe baza propunerilor făcute de către operatorii de sistem din domeniul distribuției de gaze naturale sau convenite cu aceștia. În îndeplinirea sarcinilor de mai sus, autoritățile naționale de reglementare ar trebui să se asigure că tarifele de distribuție a gazelor naturale sunt nediscriminatorii și reflectă costul real al serviciilor furnizate, ținând seama de toate costurile de rețea pe termen lung, marginale și inevitabile.

În plus, în conformitate cu art. 40 lit. (a) din Directiva 2009/73/CE, autoritățile de reglementare, în îndeplinirea atribuțiilor lor de reglementare, sunt pe deplin responsabile de crearea unor condiții adecvate pentru ca operatorii să asigure funcționarea eficientă și fiabilă a rețelelor de gaze naturale, ținând seama de obiectivele pe termen lung ale acestora.

Politica pusă în aplicare de Secretariatul Comunității Energiei, care este prezentată în Ghidul privind tarifele pentru rețelele de distribuție, prevede că, cadrul juridic aplicabil ar trebui să fie stabilit astfel încât autoritățile naționale de reglementare să asigure transparența tarifelor aprobate, prin reflectarea costului real al acestora, și să se asigure că operatorii sunt în măsură să facă toate investițiile necesare pentru dezvoltarea și întreținerea rețelelor de distribuție a gazelor naturale, utilizând o abordare care să identifice nivelul de venituri necesar pentru îndeplinirea obiectivelor lor pe termen lung.

În conformitate cu art. 98 alin. (3), art. 99 alin. (2) din Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale au fost stabilite principiile de bază necesare pentru metodologia de calcul, aprobare și aplicare a prețurilor și tarifelor reglementate, printre care se numără: a) **funcționarea eficientă și asigurarea viabilității financiare a întreprinderilor de gaze naturale în baza costurilor justificate și strict necesare pentru desfășurarea activităților reglementate, ... , f) eliminarea subvențiilor încrucișate; ...** . Agenția are obligația de a asigura o abordare în care prețurile și tarifele reglementate să fie justificate, rezonabile, transparente și nediscriminatorii, bazate pe realizări, astfel încât să reflecte costurile necesare și justificate, precum și să permită realizarea de investiții pentru asigurarea bunei funcționări a rețelelor de gaze naturale și să ofere stimulente pentru îmbunătățirea eficienței și securității aprovizionării cu gaze naturale.

Astfel, continuitatea și **fiabilitatea aprovizionării cu gaze naturale a consumatorilor depinde în mod direct de nivelul de punere în aplicare în practică a dispozițiilor legale menționate supra, concomitent cu exercitarea funcției de reglementare a Agenției**. În virtutea competențelor sale, Agenția, în conformitate cu Hotărârea nr. 443/2020, a aprobat Metodologia de calcul, aprobare și aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de distribuție a gazelor naturale (în continuare - Metodologia).

Constatăm însă că, în pofida eforturilor depuse de către toți participanții la piața gazelor, aplicarea prevederilor Metodologiei **nu permite operatorilor sistemelor de distribuție licențiați (în continuare - OSD) să obțină un tarif care să reflecte costurile reale, rezonabile și justificate ale acestuia pentru asigurarea funcționării fiabile și sigure a rețelelor de distribuție a gazelor naturale**. Abordarea existentă nu permite modificări flexibile ale tarifului, care sunt cauzate de motive obiective și care nu depind de voința OSD. De fapt, conform Metodologiei actuale, toate costurile rezonabile care nu sunt incluse în tarif, dar care sunt justificate și necesare, operatorul trebuie să le finanțeze pe cheltuiala proprie sau pur și simplu să nu îndeplinească anumite sarcini, ceea ce poate duce la încălcarea cerințelor de reglementare și reduce siguranța și fiabilitatea funcționării rețelelor de distribuție a gazelor naturale. De asemenea, nu se pot efectua modificări ale elementelor de cost pe parcursul întregii perioade de reglementare dacă acestea nu au fost incluse inițial la calcularea costurilor de bază pentru întreaga perioadă de 5 ani când acestea depășesc ratele aplicabile la actualizare.

Actualmente, aprobarea costurilor de bază de către Agenției constituie, de fapt, doar o indexare și nu ia în considerare reflectarea costurilor reale suportate de operatorul rețelei de distribuție, ținând cont de schimbările semnificative care au loc în economie în această perioadă.

În plus, la actualizarea costurilor materialelor în conformitate cu actuala metodologie, se aplică indicatorul IPCDn, care este indicele prețurilor de consum din SUA în anul "n" publicat de Departamentul Muncii din Statele Unite (SUA) pe pagina electronică a acestuia. Cu toate acestea, Republica Moldova și Statele Unite ale Americii sunt țări cu economii și structuri sociale și capacități diferite. Factorii care influențează prețurile și cheltuielile de consum în SUA sunt complet diferiți de cei din Republica Moldova.

Astfel, indicii aplicați de Agenție pot fi prezentați într-un tabel comparativ:

	2022, %	2023, %
1 Indexul prețurilor de consum în Republica Moldova*	28,7	13,4
2 Indexul prețurilor de consum în SUA**	7,86	4,1
3 Rata inflației USA**	8,0	3,4
4 Rata inflației în Republica Moldova *	30,24	4,2

Potrivit datelor oficiale ale Biroului Național de Statistică, doar pentru luna noiembrie 2022 față de noiembrie 2021, prețurile în Republica Moldova au crescut cu 31,4%, inclusiv la produsele alimentare - cu 33,1%, la produsele nealimentare - cu 21,2% și la serviciile prestate populației - cu 44,7%.

Este evident că aplicarea **indicielui prețurilor** de consum din **SUA** în Metodologia la actualizarea **costurilor de bază, și nu** a celui moldovenesc, nu reflectă realitățile economice ale Republicii Moldova și **duce la stabilirea unor tarife inechitabile, care nu reflectă costurile necesare și justificate ale OSD și nu permit operatorului să efectueze întreaga gamă necesară de lucrări de întreținere a rețelelor de distribuție a gazelor naturale, ceea ce poate duce nu doar la încălcarea condițiilor de licențiere și a cerințelor de reglementare, dar nici nu va permite asigurarea funcționării în siguranță a rețelelor de distribuție a gazelor naturale la nivelul necesar.**

În plus, foarte des, creșterea prețurilor reale de pe piața din Moldova pentru materialele și bunurile necesare depășește în mod semnificativ prețurile indexate prevăzute de actuala Metodologie.

Pentru menținerea și motivarea personalului angajat, precum și necesitatea obiectivă de a atrage personalului calificat, OSD sunt nevoiți să aplice măsuri stimulatorii, inclusiv prin creșterea salariului și acordarea de bonusuri salariale în baza performanțelor înregistrate de salariați.

La fel, ca răspuns la noile cerințe de reglementare (ex. introducerea echilibrării zilnice), este necesară majorarea statelor de personal, care, în mod evident, cresc cheltuielile suportate de OSD.

Conform art. 69 alin. (5) din Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale, costurile de achiziționare, instalare, sigilare, verificare, întreținere, reparație și înlocuire a echipamentelor de măsurare a consumului consumatorilor casnici sunt suportate de către operatorul sistemului de distribuție din contul surselor incluse în tariful pentru serviciile de distribuție a gazelor naturale. Cu toate acestea, în unele cazuri, Agenția respinge solicitările OSD de a include aceste cheltuieli necesare planificate în tariful solicitat, fapt care împiedică direct îndeplinirea eficientă a obligațiilor.

Complementar, reieșind din conținutul Metodologiei, este îngreunată obținerea unei rentabilități adecvate a activelor pentru investitori. Acest fapt poate fi dedus, din analiza formulei de la pct. 50 din Metodologie, unii indicatori în baza cărora este apreciată rentabilitatea sunt:

rt – rata de risc al țării, %, **stabilită ca valoare plafon, egală cu 6,75%**;

θ – riscul sistematic al industriei (lipsit de îndatorare), care reprezintă valoarea mediecorespunzătoare companiilor de utilități publice a SUA și **este egală cu 0,19**;

$(rm-rf)$ - prima de risc caracteristică pieței, %, **egală cu 4,80%**, determinată în ianuarie 2019 ca media aritmetică din ultimii 30 ani în SUA (Stock-T. Bonds).

În rezultat, un **investitor nu poate obține un randament reglementat al investițiilor în active la un nivel corect al pieței**. De exemplu, calculul ratei din 2024 la ratele fixe menționate mai sus este de **numai 10,16%, comparativ cu 15,5%**, care ar rezulta dacă s-ar utiliza formula recomandată de Comunitatea Energiei. În consecință, OSD nu are posibilitatea de a atrage finanțare externă pentru implementarea programului de investiții deja aprobat, deoarece ratele efective de creditare în Moldova se situează în intervalul 12-14%. Fără asigurarea dimensiunii pieței pentru rentabilitatea investițiilor, este imposibil să se finanțeze construcția de noi rețele și reconstrucția instalațiilor existente. Ignorarea acestor circumstanțe înrăutățește climatul investițional și atractivitatea investițiilor străine în acest sector în viitor.

În contextul celor evocate, este indubitabil faptul că principiile de calcul și aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de distribuție a gazelor naturale nu asigură reflectarea reală a costurilor suportate, necesare și justificate de către OSD, considerent din care se impune modificarea acestora.

Totodată, dorim să atragem atenția Agenției asupra unei probleme esențiale pentru toți operatorii de distribuție a gazelor naturale, și anume atingerea Duratei de Funcționare Utilă (DFU) stabilite prin legislația în vigoare, pentru rețelele de gaze naturale existente.

Astfel, în anii următori, Valoarea Netă a investițiilor realizate anterior (VNA), noțiune prevăzută în Metodologia nr. 443/2020, va ajunge aproape de zero, ceea ce, în condițiile cadrului metodologic actual, va face imposibilă prelungirea duratei reglementate de funcționare a acestor active. În consecință, nu va fi posibilă asigurarea unei profitabilități sau rentabilități rezonabile pentru investitori din investițiile aferente acestor active considerabile, chiar dacă rețelele de distribuție se află într-o stare tehnică excelentă, sunt pe deplin funcționale și continuă să deservească consumatorii finali.

Respectiv, exploatarea în continuare a infrastructurii de distribuție a gazelor naturale — perfect funcțională, utilizată activ și fiabil, va implica pentru operatorii sistemelor de distribuție suportarea costurilor operaționale curente, fără a beneficia însă de o remunerare echitabilă, raportată la capitalul propriu. Această situație reduce considerabil atractivitatea financiară a exploatării acestor active pe termen lung.

În acest context, solicităm respectuos identificarea și elaborarea unui mecanism eficient.

Anexă: Comentariile și propunerile pe 15 file.

Cu respect,

Mila Malairău,

Director Executiv

Camera de Comerț Americană din Moldova